

SOOMAA RAHVUSPARGI KOOSTÖÖKOGU JA KOGUKONNA KOOSOLEKU PROTOKOLL

Kõrtsi-Tõramaa, Viljandimaa

24. november 2016

Algus kell 15.00, lõpp kell 17.00

Juhatas: Ena Polimäe

Protokollis: Liina Laanemets

Osalejaid 18 inimest, nimekiri lisatud protokollile

PÄEVAKORD

1. Ülevaade Keskkonnaameti reformijärgsest töökorraldusest ja küsimus kaitsekorra vajalike muudatuste kohta – **Kaili Viilma**, Keskkonnaamet
2. Tipu Looduskooli 2016 aasta tegemised ja 2017 aasta plaanid – **Dagmar Hoder**, Tipu Looduskool
3. Ülevaade 2016. ja 2017. aasta RMK looduskaitsetöödest – **Priit Voolaid**, RMK
4. Rahvusvaheline säästva turismi koostööprojekti tutvustus – **Aino Viinapuu**, Rohelise Jõemaa koostööprojekt
5. Metsanduse ja maakasutusega seotud uuringute ülevaade – **Meelis Suurkask**, Keskkonnaamet
6. Kultuuripärandi tegevuste ülevaade ja uue aasta plaanid, asendaja tutvustamine – **Liina Laanemets**, Keskkonnaamet
7. Keskkonnahariduse spetsialisti tutvustus, Jõhvika välja andmine, aastaaruande koostamine 2016 a kohta, statistika suvise bussiliinide kohta – **Krista Kingumets**, **Liina Laanemets**, Keskkonnaamet

1. Ülevaade Keskkonnaameti reformijärgsest töökorraldusest ja küsimus kaitsekorra vajalike muudatuste kohta (K. Viilma)

Ena Poltimäe on uue Lõuna regiooni juhataja. Lõuna regiooni kuuluvad Viljandi, Jõgeva, Tartu, Põlva, Valga ja Võru maakonnad. Olen uus looduskaitse juhtivspetsialist antud regioonis ning teie kontaktisik erinevate küsimuste ja probleemide korral. Kaugemalt vaadates tundub, et Soomaa kogukond on tugev ning siin tegutsevad huvigrupid teevad omavahel tihedat koostööd. Eelnevalt on mul kogemused Alam-Pedja koostöökoogu juhtimisega, kus liikmete ja Keskkonnaameti vaheliste arutelude tulemusena on lahendatud mitmeid probleeme ning tekkinud uusi koostöö võimalusi ja ettepanekuid. Alati pole võimalik kõiki küsimusi lahendada, kuid otsused ja tegevused peavad olema põhjendatud ning arusaadavad erinevatele osapooltele.

2. Tipu Looduskooli 2016 aasta tegemised ja 2017 aasta plaanid (D. Hoder)

2016. aastal oli Tipu looduskoolis rohkem laagreid kui eelnevatel aastatel. Kokku toimus 3 nädalat töölaagreid, mida plaanime ka uuel aastal korraldada. Töölaagris on erinevad tegevused Tipu looduskooli õuel ning üheks tööks on alati olnud Oksa puisniidu niitmine. Järgmiseks aastaks on Oksa puisniidul hooldatav ala küll suurem, aga siiski **võib töölaagrite jaoks pakkuda veel mingeid looduskaitselisi töid**, sest pigem on selliste laagrite puhul tööpuudus. Lastele oli sellel suvel 3-päevane laager ja augustis oli 3-päevane loovtöölaager, mille tulemusi esitlesime

Sooülikooli aastaseminaril. 2017. aastal plaanime loovtöö laagrite raames haabja ehitust, mis jääks lõpuks Tipu looduskoolile. Koolidele suunatud õppeprogrammide osas on KIKi toetuste süsteem muutunud ning pole selge, kui paljud koolid jõuavad ise projekte kirjutada ning looduses õppeprogrammidel käia. Kindlasti mingi õppeprogrammid toimuvad ka 2017. aastal. Antud aastal oli esimest korda matkasari, kus aasta jooksul toimusid erinevad mängulised matkad nii täiskasvanutele kui ka lastele. Samuti toimusid loodusõhtud.

3. Ülevaade 2016. ja 2017. aasta RMK looduskaitsetöödest (P. Voolaid)

Käimas on soode taastamise projekt, mis hõlmab 1200 ha soid. Lõpetatud on taastamistööd, mis on seotud kuivenduskraavide sulgemisega ja taastamisalale ligipääsude rajamisega. Riisa raba põhja- ja kirdeosas on kõik tööd lõpetatud. Pooleli on kõige mahukam taastamisprojekt Valgerabas, kus on tehtud u 450 ha raietöid. Öördi ja Kuresoo taastamisalade kohta on koostatud hange ning nende alade taastamisega alustatakse loodetavasti juba eeloleval talvel. Kokkuvõttes on taastamised kulgenud plaanipäraselt, Valgeraba äärsed harvendusraied on korralikult tehtud.

Kikepera, Öördi idaserv ja Riisa lõunaosa projektid antakse peagi hangeteks.

Poollooduslike koosluste osas on RMK tellimusel lõpetatud 30 ha luha taastamine. RMK rendimaal on rentniku kuludega taastatud täiendavalt veel 40 ha luhta. Pääsma luht anti kevadel rendile ning seal on mingis osas veel raiet vaja teha. 2017/2018 aasta hooajaks kavandatud ca 115 ha taastamine (Pääsma luht 75 ha).

2016. aastal hooldati ka Lemmjõe tamme ümbrust, võeti maha tamme võra kahjustavad väiksemad puud.

2017. aastaks on plaanitud Soomaa rahvuspargi kaitseala tähiste uuendamine. Välitööde käigus kontrolliti 107 arvel olevat tähist. Koostöös Keskkonnaametiga lepatakse kokku, millised tähised asendada, uuendada, kuhu juurde panna ning kuhu pole vajadust tähist paigaldada. Tähistega hakkavad tegelema metskonnad. Looduskaitseosakond teeb taastamisalade kohta infotahvliid Tõramaa keskuse juurde.

RMK teeb kõik soode taastamisprojektide materjalid koostöökogule kättesaadavaks.

4. Rahvusvaheline säästva turismi koostööprojekti tutvustus (A. Viinapuu)

Rahvusvahelise koostööprojekti pealkirjaks on säästva turismi arendamine rahvusparkide/kaitsealadega piirkondades. Osalevad 9 tegevusgruppi 4 riigist – partnerid Eestist MTÜ Arenduskoda, Rohelise Jõemaa Koostöökogu ja Kodukant Läänemaa, Lätist Cesis District Rural Partnership ja Business Association of North Kurzeme, Sloveeniast LAG Between Sneznik and Nanos ja LAG Soca Valley ning Portugalist LAG ATAHCA ja LAG ADRAMA. Koostööprojekti elluviimine on kavandatud ajavahemikul sept 2017 - mai 2020. Koostööleping allkirjastati 16. nov 2016 Sloveenias. Planeeritav kogumaksumus Rohelise Jõemaa Koostöökogult on 62 000 eurot, projekti üldmaksumus on 619 000 eurot. Projekti eesmärkideks on rahvusvaheliste säästva turismi toodete ja teenuste kvaliteedi arendamine ja ühisturundus, 3-tasandilise koostöövõrgustiku väljaarendamine, EUROPARC kogemuse jagamine. Projekti sihtgruppideks on turismiettevõtjad, MTÜ-d, kes pakuvad või plaanivad pakkuma hakata säästvat turismi tooteid-teenuseid (sh kohalik käsitöö, toit, muuseumid jne). Samuti on sihtgrupiks kohaliku kultuuri/pärimuse edendajad ja loodusgiidid. Projekti raames on planeeritud tegevused näiteks ühise väliskülaliste kliendiuuringu teostamine Eesti-siseselt 2018-2019, Eesti-sisesed ühisseminarid (kaasaegsetest turundusvahenditest, madalhooaja teenuste arendamisest) ja õppereisid, rahvusvahelised töötoad

(sh EUROPARC regioonikriteeriumid, koostöövõimalused jm) ja õppereisid ning üks 3-päevane suveülikool igas riigis. 2017. a planeeritud tegevusteks on septembris toimuv avaüritus: 3-päevane suveülikool “Loodusharidus säästva turismi teenustes” ja 2-päevane koostöö võrgustumise seminar. Oktoobrisse on plaanitud Eesti-sisene õppereis. 2018-2020 aastateks planeeritud tegevusteks on EUROPARC seminar ja õppereis Portugali, suveülikool ja õppereis Sloveeniasse, suveülikool ja õppereis Lätti, rahvusvaheliste partnerite õppereis Soomaale ja Matsallu 2019 aastal ning lõpuüritus–suveülikool ja õppereis Madeiral. Lisaks koostööprojektile plaanivad Rohelise Jõemaa koostöökogu piirkonna turismiettevõtjad osaleda TourEst-il 2017 aastal 10.-12. veebruaril Eesti Toidutee projekti raames Soomaa toiduteega. Kavas on kandideerida 2018. aastal Eesti toidu piirkonnaks Soomaa kohaliku toidukultuuri väärtustamiseks.

P. Saarnits: Kas koostööprojekti kohta on võimalik ka kuskilt lisainfot saada?

A. Viinapuu: Rahvusvahelise säästva turismi koostööprojekti informatsioon on leitav Rohelise Jõemaa Koostöökogu kodulehelt (joemaa.ee).

5. Metsanduse ja maakasutusega seotud uuringute ülevaade (M. Suurkask)

Metsaregistri järgi valis Keskkonnaamet välja piiranguvööndis olevad **inventeeritavad metsaalad**. Inventuuri tulemusena on kõrge kaitseväärtusega nendest aladest 6%. Suur osa aladest inventeeriti C kategooria metsadeks, st kraavitatud või raie jälgedega, küdi veel taastumisvõimelised. Samas on need 6% väärtuslikud alad üksikute kildudena ning pole mõistlik ega ka võimalik nii väikese pindalaga sihtkaitsevööndeid luua. Kokkuleppel RMK-ga vaadatakse inventuuri käigus A ja B kategooria metsaalaks hinnatud metsaalad üle ning kui tegu on vääriselupaikadega, siis jäävad need majandustegevusest välja.

A. Almik: Kas A kategooria alasid ei saaks siiski sihtkaitsevöönditeks määrata?

M. Suurkask: SKV-de metsade pindalaga on Natura 2000 ala metsaelupaigatüüpide eesmärgid juba kaetud ning piiranguvööndi väärtuslikud alad on väga killustatult ja väikesed ning niivõrd väikesed sihtkaitsevööndeid ei ole otstarbekas moodustada.

K. Viilma: RMK on lubanud antud inventuuri käigus A ja B kategooria metsad, mis kvalifitseeruvad vääriselupaikadeks, majandustegevusest välja jätta ning nii toimub nende väärtuslike metsaosade kaitse.

A. Almik: Kas inventuuri tulemused on kuskil avalikult kättesaadavad?

M. Suurkask: Inventuuri tulemuseks on MapInfo kaardikiht ning seda kuskile üles ei panda. On võimalik **teha sisuline kokkuvõte, kaardipildist pdf kujul pildid ning lisada see Soomaa rahvuspargi kodulehele**. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaameti Viljandi kontoris.

Eesti Maaülikoolil on lõpetamisel ajaloolise **maakasutuse teemaline projekt**, mis on kestnud 2 aastat ning mille tulemused antakse üle Keskkonnaametile. Projekti eesmärkideks on analüüsida Soomaa rahvuspargi maakasutuses toimunud muutusi 20. saj. algusest 21. sajandi alguseni, koostada Soomaa rahvuspargi maastike tsoneering ajaloolise maakasutuse/maakatte püsivuse ja muutuste alusel ning koostada soovitusel määratletud tsoonide edaspidiseks korralduseks ja kaitseks. Tulemused aitavad muuta tõhusamaks rahvuspargi igapäevast kaitsekorralduslikku tööd, neid saab kasutada alusandmetena edasistele uuringutele, loodushoiutegevuste kavandamisel, erinevate koosluste taastamisotsuste tegemisel, maastikuhoolduse ja asustuse planeerimisel.

Projekti tulemusena valmib kolm kaardikihti (teed, alad ja hooned). Kaardikihte Soomaa rahvuspargi kodulehele üles ei panda, nendega on võimalik lähemalt tutvuda näiteks Viljandis Keskkonnaameti kontoris. Teksti kujul oleva **projekti aruande saame panna Soomaa rahvuspargi kodulehele** kohe kui aruanne on Eesti Maaülikooli poolt koostatud ning Keskkonnaametile üle antud.

A. Almik: Kuidas hakkab Keskkonnaamet projekti tulemusi kasutama ja kas Keskkonnaamet tellis antud uuringu?

K. Viilma: Hakkame antud projekti tulemusi kasutama igapäevaselt kaitse planeerimisel ja korraldamisel. Kuna projekti tulemusena valmivad aktiivsed kaardikihid, siis on meil väga lihtne neid andmeid kasutada.

6. Kultuuripärandi tegevuste ülevaade ja uue aasta plaanid, asendaja tutvustamine (L. Laanemets)

Rahvusparkide kultuuripärandi koolituste projekt toimus 2016. aastal ning jätkub 2017. aastal kõikides Eesti rahvusparkides. Projekti raames korraldab Keskkonnaamet koolitusi ja seminare rahvusparkides. Soomaa keskuse juures toimus sellel aastal ühepuulootsiku ehituse koolitus, 3 päeva. Lisaks aitasime kaasa Soomaa vikatimehe võistluse korraldusele. Sügisel toimus looduskasutuse koolitustest loomanaha töötlemise ja kasutamise õppepäev ning Sooülikooli raames õppematk hääbunud Tõramaa küla talukohtade juurde. Toimus üks seminar, Sooülikooli aastaseminar kultuuripärandi teemal. Ehituspärandi 2-päevane koolitus pidi toimuma septembri alguses Tõramaal Pärna talu juures, kuid augustikuise suurvee tõttu ei olnud võimalik vajalikku ehitusmaterjali taluni vedada. 2017. aasta koolituste teemad on veel lahtised ning need pannakse paika aasta alguses. Plaanis korraldada 4-päeva ehituspärandi koolitusi, 6 päeva looduskasutuse koolitusi ja 1 seminar. **Soomaa ja Karula rahvusparkide kultuuripärandi spetsialisti asendaja on Pille Saarnits alates 1. detsembrist 2016. Tema kutsub uue aasta alguses kokku huvilised, kellega koos 2017. aasta koolituste teemade ja toimumise aegade üle arutada.** Pille Saarnits elab Haanjas, on ka varasemalt kokku puutunud Soomaa rahvuspargiga, eelnevalt töötanud Keskkonnaametis looduskaitse valdkonnas spetsialistina ning kultuuripärandi kaitse teemaga kokku puutunud tööalaselt ning õpingute raames.

7. Keskkonnahariduse spetsialisti tutvustus, Jõhvika välja andmine, aastaaruande koostamine 2016 a kohta, statistika suvise bussiliinide kohta (K. Kingumets, L. Laanemets)

Alates septembrist 2016 on Viljandimaal uus Keskkonnaameti keskkonnahariduse spetsialist Krista Kingumets. Eelnevalt töötanud samal ametikohal Lahemaa rahvuspargis. Keskkonnaamet plaanib järgmisest aastast **hakata välja andma Soomaa kohalikku ajalehte Jõhvikas**, umbes 2 korda aastas. Samuti on plaan koostada Soomaa rahvuspargi aastaaruanne 2016. aasta kohta. Antud aasta suvel sõitis kolmapäeviti ühistransport vajadusel/ettetellimisel Pärnust Tõramaani ja tagasi ning Viljandist Tõramaani ja tagasi. Pärnumaa ühistranspordikeskus saatis suviste sõitude kohta statistika: Pärnust sõitsid Kõrtsi-Tõramaa peatuseni 6. juulil 2 inimest ja 17. augustil 2 inimest, Kõrtsi-Tõramaalt tagasi sõitsid 6. juulil 2 inimest. Kuna Kõrtsi-Tõramaa ei ole antud liinil lõpp-punkt, vaid vahepeatus sissesõidul Jõesuust, on neil seda liinipikendust teha keeruline ning suviste sõitjate arvu põhjal antud võimalust väljaspool suve hooaega ei paku. Viljandi Maavalitsuse saadetud andmete põhjal toimus Viljandi - Kõrtsi-Tõramaa - Viljandi liinil juulis 3 reisi kokku 6 reisijat, augustis 3 reisi kokku 23 reisijat, septembris 2 reisi ja 2 reisijat. Antud liini on võimalik ette teatamisega kolmapäeviti kasutada ka sügisel, talvel ja kevadel. Vastavinfo peaks olema Soomaa RP kodulehel kättesaadav.

D. Hoder: Kas on võimalik või plaanis teha Soomaa piirkonnast ka tutvustavat filmi? Eelmine film on selgelt aegunud.

K. Viilma: Uurime võimalusi, s.h. rahvusparkide töörühma kaudu, kus on juttu olnud ühise tutvustava filmi tegemisest kõigi Eesti RP-de kohta. SA KIKi vahendid on järgmisel aastal väga tagasihoidlikud ning seepärast on filmi tegemiseks üsna keeruline rahastust leida.

Laekus ka ettepanek kasutada Eesti eesistumist ELis Eesti RP-de promomiseks.

OTSUSED:

1. Kaili Viilma on Soomaa RP koostöökogu kontaktisik, kelle poole võib ettepanekute ja probleemidega nii suuliselt kui kirjalikult pöörduda – püüame vastavalt volitustele jõudumööda aidata
2. Kõik teevad ettepanekuid looduskaitseliste või teiste tööde osas, mida saaks 2017. aasta Tipu Looduskooli töölaagrite raames ära teha, ettepanekud saata Dagmar Hoder-ile.
3. RMK teeb kõik soode taastamisprojektide materjalid koostöökogule kättesaadavaks.
4. Soomaa RP kodulehele pannakse link, mille kaudu jõuda antud säästva turismi koostööprojekti infoni.
5. Soomaa rahvusparki kodulehele lisatakse kokkuvõtte Soomaa piiranguvööndi metsaelupaikade inventuurist.
6. Soomaa rahvusparki kodulehele lisatakse kokkuvõtte Eesti Maaülikooli ajaloolise maakasutuse projektist kohe, kui antud kokkuvõtte on EMÜ poolt koostatud ja Keskkonnaametile saadetud.
7. 2017. aasta alguses kutsub kultuuripärandi spetsialist Pille Saarnits kokku huvilised, et arutada kultuuripärandi koolituste teemasid ja toimumise aegu.
8. Keskkonnaameti eestvedamisel hakatakse välja andma Soomaa RP infolehte Jõhvikas (min 2 x aastas) ja koostatakse 2016. aasta tegevusaruanne
9. Pärnust ja Viljandist tellitavate busside info tehakse kättesaadavaks RP kodulehel.
10. Uuritakse võimalusi Soomaast uuema filmi tegemiseks – ehk liita teiste rahvusparkide vaatefilmidega.